

Pesmi za maše z »velikimi in malimi otroki«

Novost na tržišču – pesmarica in zgoščenska Vstani in steci k Jezusu

Cecilija Emeršič, Maribor

Založba Emanuel je pred kratkim izdala pesmarico in zgoščenko z naslovom Vstani in steci k Jezusu. Pesmarica je namenjena otrokom in njihovem sodelovanju pri bogoslužju, članek pa ocenjuje, na kakšne načine lahko morda za naš prostor nekoliko nov način petja spodbuja sodelovanje vseh pri bogoslužju.

V letu 2005 sem v tej reviji objavila recenzijo pesmarice *On živi!*, ki jo je izdala Založba Emanuel, takrat še v sodelovanju z Družino. Med drugim sem v tistem članku zapisala: »Naj bo izid mladinske pesmarice spodbuda, da se bo začelo razmišljati tudi o podobnem konceptu pesmarice za maše z otroki, saj je na tem področju v slovenski Cerkvi veliko zmede, tako z glasbeno-pedagoškega, katehetskega kakor tudi liturgičnega vidika.«

S toliko večjim veseljem sem zato v začetku letošnjega leta v eni od katoliških knjigarn našla zgoščenko s privlačno zunanostjo in pritegujočim naslovom *Vstani in steci k Jezusu*; kmalu za tem je bilo moč kupiti tudi spremljajočo pesmarico z istim naslovom. Zato naj gre prva pohvala prav takemu načinu izdaje zgoščenske, ki je v zadnjem času v katoliških krogih vedno pogostejša – prava liturgična glasba mora biti vsaj deloma namenjena sodelovanju vseh vernikov, predvsem pa dana v javnost prav z namenom, da se bo izvajala pri bogoslužju, kajti le tako bo živela. Ravno to je omogočeno z izdajo pesmarice, zelo modro pa pospešeno z izdajo zgoščenske. Privlačna izvedba pesmi, ki so že natisnjene, bo toliko bolj pritegnila uporabnike k izvedbi in po drugi strani pomagala glasbeno manj veščim katehistinjam in katehetom pri njihovem delu z veroučenci.

Uporaben princip petja »solist – vsi«

Tako zgoščenska kot pesmarica vsebujeta 14 pesmi skupnosti Emanuel in nekaterih posameznih avtorjev, ki so jih na slovensko besedilo priredili He-

lena Reberc, Katarina Šimenc, Alek Zwitter in Maša Leskovar, ki je hkrati urednica notne izbirke in je skupaj s Špelo Furman tudi notirala pesmi. Zgoščenska se lahko pohvali z izvorno in predvsem »pristno« izvedbo, saj pesmi izvajajo otroci od predšolske dobe naprej. Pri nekaterih izmed pesmi je instrumentalne podlage posnel praški simfonični orkester s solisti, kar daje posnetkom pečat glasbene kvalitete. Posrečen in nagovarjajoč je način same izvedbe pesmi, večino pesmi je namreč mogoče zapeti po načelu solist – vsi, kar je v primeru izvedbe pri bogoslužju zelo priročno in priporočljivo kot povabilo, da vse vernike (tako otroke kot odrasle) pritegnemo k petju.

Tudi s pesmijo lahko povemo, da so vsi povabljeni k sodelovanju

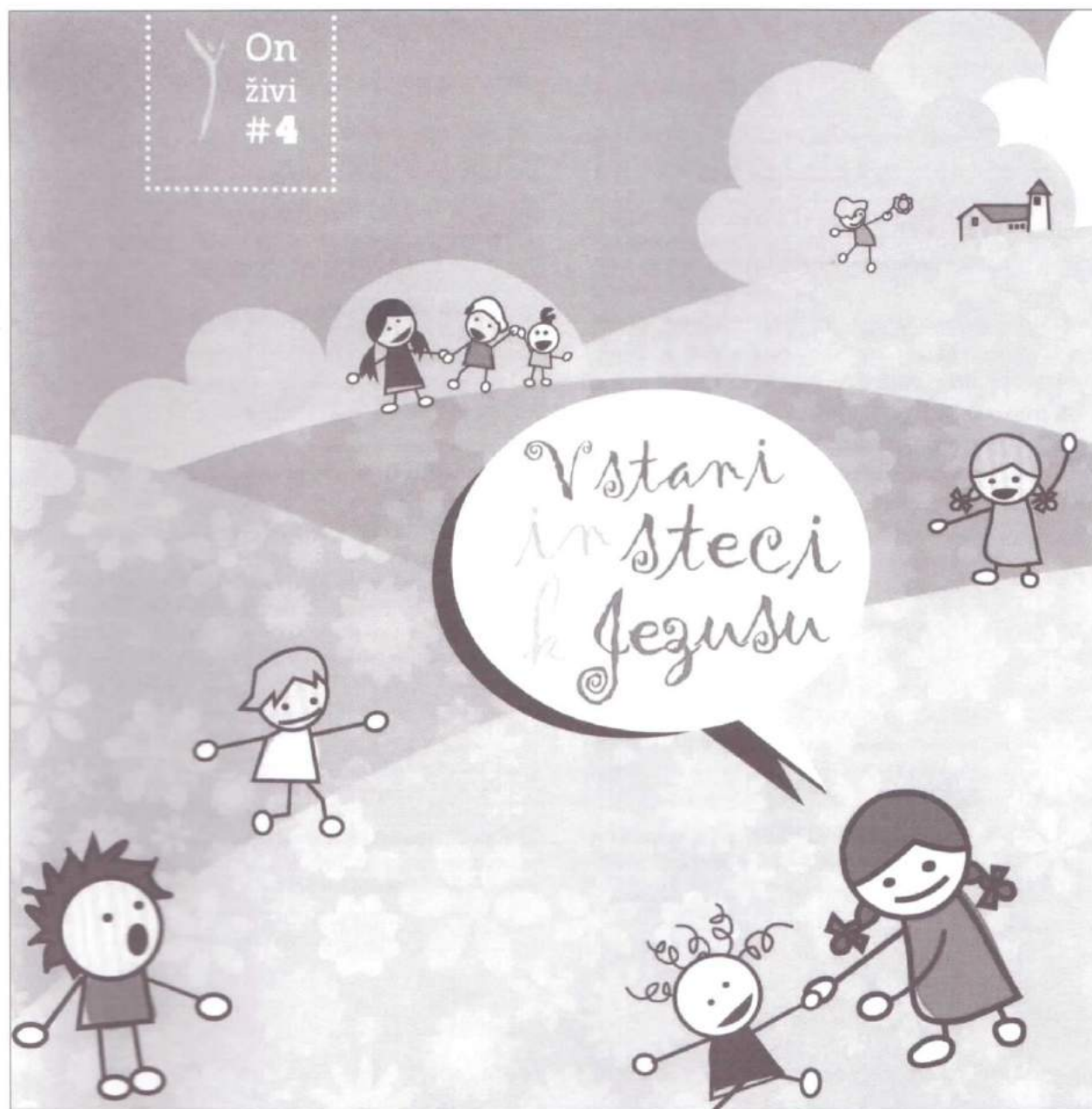
Zanimivo je tudi, da je v nekaterih pesmih solist eden od odraslih (Alek Zwitter, Maša Poljanec), kar daje poudarek povezanosti vseh vernikov. Bogoslužja namreč ne moremo ločevati na »maše za otroke« ali »maše za mlade«; potemtakem bi morali imeti tudi »mašo za stare«. Tako kakor so v družini navzoče vse generacije, ki se med seboj trudijo živeti v slogi, mora biti to toliko bolj razvidno v bogoslužju; maša je za vse, vsi so povabljeni k sodelovanju.¹ Pri drugih pesmih je solist otrok, v nekaterih primerih je solistov tudi več; na tem mestu gre pohvala ustvarjalcem zgoščenske za izbiro naravnih otroških glasov in seveda solistom za dobro izvedbo.

Druge odlike pesmi

V katoliški glasbeni literaturi za otroke smo do sedaj pogrešali več tako z glasbenega vidika primer- nih pesmi za otroke (primeren obseg in lega pesmi), kot tudi pesmi z vsebinsko bogatim besedilom; napačna je namreč miselnost, da mora biti

besedilo pesmi, ki so namenjene otrokom, »omejeno«. Seveda se je treba izogibati otrokom nerazumljivih izrazov, a to ne sme okrniti sporočila besedila. V tej pesmarici se lahko razveselimo pesmi, ki imajo parafrazirano svtopisemsko besedilo ali pa ga povzemajo (npr. *Gospod je moj pastir*; *Če v srcu ni ljubezni*).² Cerkevni dokument *Liturgiam authenticam* (čl. 61) namreč spodbuja, da naj bo eden glavnih virov besedil liturgičnih pesmi prav Sveto pismo. Tri pesmi so posvečene Mariji, ena Svetemu Duhu, sedem Jezusu; izstopajo Litanije vseh svetni-

kov, ki so primerne za liturgično rabo pri mašah z otroki, saj odpeve oz. vzklike k svetnikom brez težav dodajamo, spev na začetku pa deluje kakor kratek odpev med vzkliki in se ponavlja na vsakih osem vzklikov, njegova funkcija pa je čim večje sodelovanje otrok. V pesmarici bo moč najti pesmi za kar nekaj obdobjev liturgičnega leta: advent (npr. *O Gospod, poslušam te*), post (npr. *Če v srcu ni ljubezni*), velikonočni čas (npr. *Vstani in steci k Jezusu*; *Vesolje naj te slavi*), Marijini prazniki (npr. *Hvala, Marija*; *Razsvetli našo pot, Marija*; *Zdrava Marija*), binkošti

(npr. *Pridi, Sveti Duh, ki po tebi stvarstvo živi*), kot tudi kot evharistične pesmi in druge pesmi na različnih delih maše (npr. *Hvalim te z angeli; Gospod je moj pastir; Ploskaj in udari v tla*).

Pri številnih pesmih moramo pohvaliti raznolikost uporabe zvokov telesa (plosk, udarjanje ob tla, govor namesto petja, vzkliki, ...), ki popestrijo izvedbo in jo naredijo bolj zanimivo za otroke. Ob ustvarjalnosti katehistov in drugih, ki se na župnijah ukvarjate z otroki, lahko nastane še precej gibov, ki bodo otrokom pomagali podoživeti besedilo, ki ga pojejo (pri tem pa je potrebna previdnost, da gibanje ne ovira petja).

»Obleka« pesmarice in zgoščenke

Nekaj besed o zunanji obliki (čeprav sem na tem področju čisti »laik«), ker me je nagovorila podoba zgoščenke in pesmarice. Z brskanjem po medmrežju mi je uspelo ugotoviti, da sta ovitek oblikovali umetnici Alenka Paveo in Olga Zorko, ki sta hkrati ustanoviteljici podjetja Dvanajsta postaja. Gotovo ste med vožnjo po Sloveniji že opazili katerega od nekoliko drugačnih jumbo plakatov z nagovarjajočo »katoliško« vsebino, katerih »avtor« je prav to podjetje (več informacij na info@dvanajsta-postaja.com). Tudi to je močan način oznanjevanja, ker se ljudje zaradi množice informacij vedno bolj odzivamo le na izrazite podobe, ki »padejo v oči«. Oblika zgoščenke in pesmarice je to s svojo igrivo podobo vsekakor dosegla.

Nekatere »pomanjkljivosti«, ki to niso

Pri delu z bodočimi katehistinjami in kateheti ugotavljam, da je zanje zelo dobrodošla tudi samo instrumentalna podlaga pesmi, ki jo lahko s pridom uporabijo za učenje pesmi in morebiti, previdno, tudi pri samem bogoslužju.³ Nekateri zgoščenke na slovenskem tržišču to upoštevajo in zato po vseh pesmih dodajo še instrumentalne podlage (npr. oratorijski in drugi CD-ji, ki jih izdajajo slovenski salezijanci). Škoda, da v tem primeru niso na voljo; morda velja o tem razmisliti pri prihodnjih podobnih projektih, ki bodo, upam, sledili.

Glede na to, da je pri projektu sodelovalo kar nekaj znanih slovenskih glasbenikov in glasbenih ustvarjalcev, upam, da bo kdaj v prihodnosti zgleдалa luč sveta tudi kakšna podobna pesmarica s slovenskimi avtorji. Slovenska beseda gotovo najlepše zveni, če je glasba napisana posebej zanjo; če-

prav je po drugi strani treba priznati, da gre za mojstrsko poslovenjena besedila pesmi, tako da skoraj ni zaznati, da so izvirniki tuji.

V pevski izvedbi je ponekod mogoče opaziti nekaj težav z glasovnim obsegom solistov in celotnega pevskega zbora, kar pa je glede na različno starost otrok popolnoma razumljivo; morda bi bilo tudi modro premisliti o nekoliko nižji legi nekaterih pesmi (npr. pesem *Litanije vseh svetnikov* ima obseg od f1 do e2 in bi jo bilo smiselno transponirati nižje). Nekateri rahlo nedosledne ritmične izvedbe posameznih solistov pri isti pesmi ne motijo, ampak kvečjemu dajo posnetkom večjo sproščenost in pristnost.

Za sklep

Dejstvo je, da od otrok ne moremo zahtevati v prvi vrsti vrhunskosti, ampak jih je treba spodbujati, da dajo Bogu najboljše, kar imajo. V tem zavedanju je zgoščenka dosegla kakovost in hkrati ohranila otroško pristnost, neposrednost, k čemur skoraj »izziva« naslov pesmarice: »Vstani in steci k Jezusu ...« Kakor slepi Bartimaj, ki je »odvrgel svoj plašč, skočil pokonci in pohitel k Jezusu« (Mr 10,50) ... Ustvarjalcem pesmarice in zgoščenke želim še več takšnih »hitenj Njemu naproti«.

Opombe

- ¹ Zato se tudi v cerkvenih dokumentih ne uporablja izraz »maša za otroke«, ampak »maša z otroki«, ki pa pride v slovenskem prostoru redko v poštev, saj naj bi šlo za mašo, pri kateri je večina otrok in le nekaj odraslih (gl. Pravilnik za maše z otroki čl. 16–19), npr. v primeru maše na duhovnih vajah ali oratoriju ... Pri naših nedeljskih mašah pa gre za bogoslužja, pri katerih so navzoči tudi otroci; v tem primeru se lahko upoštevajo nekatere prilagoditve, ki veljajo za maše z otroki.
- ² Pri mašah z otroki so t. i. psalmske pesmi (gl. Pravilnik za maše z otroki čl. 46) dovoljene tudi tam, kjer se sicer poje ali bere psalm; gre za parafraze psalmov ali drugih svetopisemskih besedil. Pri drugih mašah pa so te pesmi primerne (seveda glede na vsebino) kot spremenljivi mašni spevi (začetek maše, obhajilo ...).
- ³ Le pri mašah z otroki (nikakor ne pri drugih mašah) se sme uporabljati vnaprej posneta glasba (Pravilnik za maše z otroki čl. 32), pri čemer pa je potrebna velika previdnost.